

Świat biblijny jest o wiele szerszy, niż zwykle sobie wyobrażamy. Za tekstami, które czytamy w liturgii i w osobistej lekturze, kryje się wszechświat tradycji, interpretacji i starożytnych odczytań, które przez wieki pomagały ludowi Bożemu rozumieć Pismo Święte. Wśród tych skarbów jednym z najbardziej fascynujących — a wciąż mało znanym chrześcijanom — jest **Targum Neofiti**, perła tradycji żydowskiej, która pozwala nam podejść do Słowa Bożego z nowymi oczami i bardziej rozpalonym sercem.

Ten artykuł pragnie wprowadzić cię w świat targumów, a szczególnie Targumu Neofiti, aby odkryć, jak tekst liczący wiele stuleci może przemówić z zaskakującą aktualnością do duchowego, rodzinnego i wspólnotowego życia chrześcijanina XXI wieku.

**1. Czym jest Targum?

Biblia wyjaśniona ludowi, żywym językiem**

Słowo *targum* oznacza po prostu „**tłumaczenie**”, ale w rzeczywistości jest o wiele więcej niż tylko tłumaczeniem.

Kiedy naród żydowski powrócił z niewoli babilońskiej, niewielu z nich potrafiło jeszcze rozumieć biblijny hebrajski. Językiem codziennym stał się aramejski. Dlatego w synagogach, po odczytaniu Tory w języku hebrajskim, lektor — *meturgemán* — **tłumaczył i objaśniał** sens tekstu w języku aramejskim.

Z czasem te ustne objaśnienia zaczęto spisywać — i tak narodziły się *targumy*.

Targum to:

- **tłumaczenie** Pisma na aramejski,
- **parafraza**, która wyjaśnia to, co w tekście pozostaje ukryte,
- **starożytna katecheza**, pomagająca głębiej zrozumieć przesłanie Słowa,
- **okno na interpretację żydowską** z czasów Jezusa.

Innymi słowy, czytać targum to jak siedzieć obok pobożnego Żyda z I wieku i słuchać, jak tłumaczy znaczenie słów Mojżesza.

2. Targum Neofiti: zapomniany gigant

Targum Neofiti 1 jest najpełniejszym aramejskim targumem Pięcioksięgu, jaki posiadamy. W przeciwieństwie do innych targumów, które zachowały się fragmentarycznie, Neofiti obejmuje niemal całą Torę i często zawiera niezwykle bogate interpretacje.

Jego historia przypomina powieść

- Manuskrypt odkryto w XVI wieku w rzymskim Kolegium Neofitów.
 - Przez stulecia uważano go za zwykłą kopię *Targumu Onkelosa*.
 - Dopiero w 1956 roku wielki biblista Alejandro Díez Macho odkrył, że jest to **oryginalny** targum, znacznie starszy i teologicznie głębszy.
 - Dziś uważany jest za jedno z najcenniejszych źródeł do zrozumienia palestyńskiego judaizmu z czasów Jezusa.
-

**3. Dlaczego jest ważny dla chrześcijan?

Ponieważ ukazuje, jak Pismo „oddychało” w czasach Chrystusa**

Targum Neofiti jest bezcenny, ponieważ:

a) Ukazuje, jak Żydzi interpretowali Pismo w czasach Jezusa

Pomaga to rozświetlić wiele fragmentów Ewangelii, Nowego Testamentu i przepowiadania apostołskiego.

b) Podkreśla czynną obecność Boga w historii

Neofiti często używa określeń takich jak *Szekina* (Boża Obecność), *Memra* (Słowo Boże) oraz *Duch Święty*.

Dla chrześcijan te figury są zadziwiająco bliskie prawdzie o Trójcy Świętej.

c) Jest teologicznym mostem między Starym a Nowym Testamentem

Pozwala dostrzec, jak lud Boży przeczuwając, choć nie w pełni, to, co w Chrystusie zostanie objawione całkowicie.

4. Fascynujące przykłady z Targumu Neofiti

a) Stworzenie jako dynamiczny akt miłości

W Księdze Rodzaju 1 Targum Neofiti dodaje niuanse ukazujące aktywną obecność Boga:

| *„I Słowo Pana rzekło: ‘Niech się stanie światłość’”.*

Chrześcijanin nie może nie pomyśleć o Prologu św. Jana:

| *„Na początku było Słowo... a wszystko przez Nie się stało” (J 1,1-3).*

b) Abraham — przyjaciel Boga

Neofiti komentuje życie Abrahama, ukazując jego rolę wstawiennika, niemal kapłańską. Oświetla to rolę wstawiennictwa w życiu chrześcijańskim.

c) Mojżesz jako pośrednik i pasterz

Neofiti podkreśla rodzinny charakter relacji Boga z Jego ludem poprzez Mojżesza, co zapowiada pośrednictwo Chrystusa.

5. Duchowe lekcje na dziś

Targum Neofiti nie jest jedynie obiektem bibliotecznym. Jest nauczycielem, który przemawia do życia chrześcijańskiego w jego codzienności.

1. Bóg jest bliżej, niż myślimy

Częste wzmianki o Bożej *Obecności* przypominają, że Bóg nie jest ideą, lecz żywą bliskością.

2. Słowo Boże nie jest po to, aby je czytać — lecz aby nim żyć

Targum powstał, by wyjaśniać Pismo ludziom prostym. Przypomina, że Biblia nie jest książką dla specjalistów, ale codziennym pokarmem.

3. Wiary przekazuje się, wyjaśniając — nie komplikując

Metoda targumów — tłumaczyć, wyjaśniać, stosować — pozostaje podstawą dobrej katechezy.

4. Pismo należy czytać w jedności z Tradycją

Targumy pokazują, jak Słowo zawsze było interpretowane w łonie wspólnoty. Nikt nie tworzy własnej teologii w oderwaniu.

**6. Praktyczny przewodnik teologiczno-pastoralny

Jak korzystać z Targumu Neofiti w życiu duchowym**

A) Do modlitwy osobistej

1. **Przeczytaj fragment Pięcioksięgu** (Rodzaju, Wyjścia, Kapłańskiej, Liczb, Powtórzonego Prawa).
2. **Zestaw go z wersją targumiczną** (dostępne są wydania naukowe online).

3. **Zanotuj różnice:** dodane słowa, objaśnienia, szczegóły.

4. **Zastanów się:**

- Co ta interpretacja chce podkreślić?
- Co mówi mi o obecności Boga?
- Jaki obraz Boga się z niej wyłania?

5. **Zamień to odkrycie w modlitwę:**

„Panie, który od zawsze prowadzisz swój lud, prowadź dziś także mnie”.

B) Do życia rodzinnego

- Używaj targumu, aby **wyjaśniać Słowo dzieciom**, bo często ujawnia to, co w Piśmie jest ukryte.
 - Pomaga rodzinie widzieć Biblię jako **żywą historię**, a nie tylko starożytną księgę.
-

C) Dla katechistów i kaznodziejów

Targum Neofiti to niewyczerpane źródło inspiracji:

- Pokazuje, jak przepowiadano Pismo 2000 lat temu.
 - Pomaga zrozumieć kontekst Ewangelii.
 - Oferuje konkretne wzory katechezy prostej, bogatej i pasterskiej.
-

D) Do rozeznawania duchowego

Targum często mówi o żywej obecności Boga:
o Słowie, Obecności, Duchu.

To bogactwo zachęca, by pytać:

- Gdzie dziś odczuwam *Obecność* Boga?
- Co mówi mi *Słowo* w tej konkretnej sytuacji?
- Dokąd prowadzi mnie *Duch Święty*?

**7. Zakończenie:

Starożytny skarb dla głębszego i bardziej wcielonego chrześcijaństwa**

Targum Neofiti nie jest artefaktem archeologicznym. Jest **towarzyszem drogi**, cenną soczewką rozjaśniającą Pismo, zaproszeniem do ponownego odkrycia czynnej obecności Boga w naszej osobistej i wspólnotowej historii.

To wezwanie, by żyć Słowem tak, jak czynił to lud Boży w czasach Jezusa:
z zachwytem, bliskością, ucieleśnioną wiarą.

Bo jak mówi Psalm:

„Otwarcie Twojego słowa oświeca i daje światło prostym” (Ps 119,130).

Niech Pan udzieli nam łaski, byśmy pozwolili się oświecić.